

IV. MỞ CỬA THƯ VIỆN

GIỚI THIỆU SÁCH

HỒ CHÍ MINH: BINH PHÁP TÔN TỬ 1945 - 1946

✎ Đỗ Hạnh Thu

Phòng Sưu tầm, Kiểm kê, Tư liệu

Tóm tắt: Cuốn sách “Hồ Chí Minh, binh pháp Tôn Tử 1945 - 1946” được viết bằng hai ngôn ngữ Nga - Việt của GS. TSKH Vladimir N. Kolotov xuất bản cuối năm 2022, tập hợp tất cả các bài viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh về binh pháp Tôn Tử đăng trên báo Cứu Quốc.

Từ khóa: Hồ Chí Minh, tác phẩm, quân sự

Sau ngày 02/9/1945, nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa vừa ra đời đã phải đối phó với muôn vàn khó khăn chồng chất về kinh tế, văn hóa, xã hội và đặc biệt là nền độc lập non trẻ bị đe dọa nghiêm trọng bởi nhiều kẻ thù vây quanh: quân Tưởng ở miền Bắc, quân Anh - Pháp ở miền Nam, các tổ chức phản động Việt Quốc, Việt Cách khiêu khích, chống phá, ám sát, gây rối khắp nơi.. Trong tình thế “ngàn cân treo sợi tóc”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã cùng Trung ương Đảng, Chính phủ đoàn kết toàn dân, kiên cường, tài trí đưa đất nước từng bước vượt qua hiểm nguy, chuẩn bị lực lượng kháng chiến lâu dài. Cũng vào thời điểm cam go đó,

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tiếp tục viết một loạt bài về binh pháp Tôn Tử đăng báo Cứu Quốc từ ngày 17/5/1946 cho đến trước khi kháng chiến toàn quốc bùng nổ. Những bài viết này đã từng được một số nhà nghiên cứu trong nước đánh giá, phân tích tầm quan trọng và giá trị nội dung, nhưng giờ đây, lần đầu tiên tất cả các bài viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh về binh pháp Tôn Tử từ đầu năm 1945 được một giáo sư, tiến sĩ khoa học người Nga công tác tại Đại học quốc gia Saint Petersburg, Vladimir N. Kolotov, tổng hợp lại, biên soạn thành sách in bằng hai ngôn ngữ Nga - Việt: *Hồ Chí Minh, binh pháp Tôn Tử 1945-1946* và đã xuất bản cuối năm 2022.

GS. Vladimir Kolotov và tác phẩm
 “Hồ Chí Minh: binh pháp Tôn Tử 1945 - 1946”

GS.TSKH Vladimir N. Kolotov là một nhà nghiên cứu Hồ Chí Minh rất nổi tiếng ở Nga và cũng rất quen thuộc với giới khoa học lịch sử xã hội Việt Nam, đặc biệt là những người nghiên cứu về Hồ Chí Minh. Ông hiện là Tổ trưởng bộ môn Lịch sử các nước Viễn Đông, khoa Phương Đông thuộc Trường ĐHTHQ St. Petersburg; Giám đốc Viện Hồ Chí Minh (đầu tiên và duy nhất ở nước ngoài) tại Trường ĐHTHQ St. Petersburg; Ủy viên của Hội đồng khoa học khoa Phương Đông thuộc Trường ĐHTHQ St. Petersburg; Đại diện ngành Việt Nam học Nga tại Hiệp hội châu Âu nghiên cứu Việt Nam; Ủy viên Ủy ban quốc

gia Nga của Hội đồng hợp tác an ninh tại vùng châu Á Thái Bình Dương; Chuyên gia của Hội đồng Nga về các vấn đề quốc tế; Chuyên gia của Trung tâm ASEAN. V.N. Kolotov cũng quản lý dự án nghiên cứu “Vòng cung bất ổn Âu-Á và các vấn đề an ninh khu vực từ Bắc Phi đến Đông Á” tại Trường ĐHTHQ St. Petersburg và tham gia dự án của Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh như: biên tập, phiên dịch và hiệu đính sách “Hồ Chí Minh. Tiểu sử” (Хо Ши Мин. Биография, 2016), cho tới nay, đây là tác phẩm đầy đủ nhất về tiểu sử Chủ tịch Hồ Chí Minh bằng tiếng Nga. Gần đây nhất, ngày 30/6/2023, GS Vladimir Kolotov đã

xây dựng chương trình, nội dung để tổ chức cuộc hội thảo với chủ đề: “Di sản tư tưởng Hồ Chí Minh- 100 năm sau”, phối hợp trực tuyến thành công giữa Viện Hồ Chí Minh, Trường ĐHTHQ St. Petersburg và Khu Di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch, kỷ niệm tròn một thế kỷ sự kiện Nguyễn Ái Quốc- Hồ Chí Minh lần đầu tiên đến nước Nga.

Ngoài ra, GS Vladimir Kolotov cũng đóng góp tích cực trong việc quảng bá văn hóa, lịch sử Việt Nam và là cầu nối cho các đối tác Nga - Việt trong nhiều lĩnh vực khác nhau, tiêu biểu như dự án tổ chức trưng bày có quy mô lớn với tên gọi “Những nền văn hóa cổ Việt Nam” với trên 400 hiện vật thuộc các nền văn hóa Đông Sơn, Sa Huỳnh, Đồng Nai, Óc Eo từ sưu tập của Bảo tàng Lịch sử quốc gia lần đầu tiên được thực hiện tại Bảo tàng Quốc gia Hermitage tháng 5/2019. GS Vladimir Kolotov còn tham gia vào việc nghiên cứu, giảng dạy tiếng Việt và lịch sử Việt Nam tại nhiều nước như: Phần Lan, Anh, Đức, Pháp, Thụy Điển, Ý, Đan Mạch, Hàn Quốc và một số bài nghiên cứu được dịch ra tiếng Việt, Tây Ban Nha, Anh, Đức, Hàn Quốc, Trung Quốc. Ông đã tham dự 210 Hội nghị cấp quốc gia và quốc tế

và là tác giả của hơn 200 bài chuyên khảo nghiên cứu về lịch sử Việt Nam và 5 cuốn sách về Hồ Chí Minh. Với những đóng góp không mệt mỏi vì Việt Nam, GS Vladimir Kolotov đã được Viện khoa học xã hội Việt Nam trao tặng Kỷ niệm chương vì sự nghiệp khoa học xã hội vào năm 2011 và Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam trao tặng Huân chương Hữu nghị vào năm 2012.

Trước khi giới thiệu các chương mục và nội dung chi tiết cuốn sách *Hồ Chí Minh, binh pháp Tôn Tử 1945-1946*, GS Vladimir Kolotov đã phân tích và nhận định binh pháp Tôn Tử là một tác phẩm chiến lược quân sự và trên cơ sở các binh pháp cổ điển được nêu lên trong nội dung cuốn sách thì quân đội nhân dân Việt Nam không chỉ có thể học tập kinh nghiệm “cách thắng bại” của 2.500 năm trước, mà còn có thể áp dụng những kế sách này vào công cuộc chống Pháp xâm lược, ví dụ chiến thuật “Thượng ốc trừu thê” (Lên lầu rút thang) có nhiều nét tương đồng với chiến dịch Điện Biên Phủ năm 1954.

Việc Hồ Chí Minh dày công biên dịch một học thuyết quân sự cổ điển và giới thiệu vào giữa thế kỷ XX còn mang tính chất tiên tri, vì Người cho rằng: *cần phải biết xét đoán trước* nên đã

tiên liệu được con đường giành thắng lợi cuối cùng của dân tộc Việt Nam. Tới những chương cuối cùng, từ binh pháp cổ của Tôn Tử, Hồ Chí Minh đã khéo léo chuyển đổi, áp dụng kiến thức một cách sáng tạo vào điều kiện cụ thể của Việt Nam và soạn thảo ra chiến lược cho cuộc kháng chiến đang đến gần. Về cách dịch thuật, bản dịch tiếng Anh phổ biến là "The Art of War" và tiếng Nga là "Искусство войны". Như thế cụm từ 'nghệ thuật chiến tranh' đã được hiểu rộng hơn khi dịch sang các ngôn ngữ châu Âu khác. Tuy nhiên, chữ "Art" có nghĩa là "cách thức, giải pháp", chứ không phải là "nghệ thuật", bởi vậy khi dịch sang tiếng Việt, Hồ Chí Minh đã dịch tiêu đề rất chính xác là "binh pháp" và sử dụng đơn giản phiên âm tiếng Việt (binh pháp) của chữ Hán (Bīng fǎ). Bản dịch binh pháp Tôn Tử của Chủ tịch Hồ Chí Minh chuẩn hơn các phiên bản bằng tiếng Pháp, Anh và kể cả tiếng Nga, nên có cơ sở để kết hợp một cách nhuần nhuyễn, sáng tạo tư tưởng quân sự cổ đại của Trung Quốc với kỹ thuật quân sự đương thời vào điều kiện cụ thể và hoàn cảnh cuộc chiến tranh Việt Nam. Hồ Chí Minh không chỉ thực hiện việc dịch hay bình luận, mà còn sáng tạo trong việc đổi mới sâu sắc các khái niệm cổ và sự

tương thích của nó với điều kiện hiện đại của cuộc chiến chống quân Pháp thời điểm năm 1946. Nói cách khác, có thể hiểu những bài dịch được định nghĩa như văn bản bình luận hiện đại hóa của một luận thuyết quân sự kinh điển với những cách tiếp cận riêng để phân tích và đánh giá những sự kiện đương thời theo tinh thần của những cách tiếp cận chiến lược của khoa học quân sự Trung Quốc cổ đại, nhưng ở mức phát triển của công nghệ quân sự vào giữa thế kỷ XX. Nếu Tôn Tử được biết về máy bay, xe tăng, pháo hạng nặng và vũ khí nguyên tử, thì ông sẽ viết gì về cuộc đấu tranh chống quân phiệt Nhật, phát xít Đức hoặc thực dân Pháp? Vì vậy, binh pháp Tôn Tử đã được hiện đại hóa không chỉ tại các chương "Phương pháp tác chiến", "Đặt kế hoạch tác chiến", "Phương pháp đánh giữ và tiến thoái", mà còn cả một số chương khác. Đây chính là sáng tạo của lãnh tụ thiên tài Hồ Chí Minh. Người không chỉ suy nghĩ về việc áp dụng các quy luật chiến tranh của binh pháp Tôn Tử ở thế kỷ XX, mà còn áp dụng chúng vào thực tế trong một cuộc chiến tranh bất cân xứng, trong đó ban đầu là một bên lực lượng yếu hơn nhiều, nhưng cuối cùng đã giành được chiến thắng thuyết phục. Trong những chương viết đầu tiên,

Hồ Chí Minh nói về xe ngựa, nhưng dần dần ô tô, xe tăng, máy bay và bom nguyên tử xuất hiện do Người đã dần hiện đại hóa bản dịch. Hồ Chí Minh phân tích các sự kiện đương thời thông qua lăng kính của binh pháp, đặt các kế sách của binh pháp Tôn Tử trong bối cảnh phát triển hiện đại và thậm chí phân tích các cuộc xung đột trong tương lai ở Bắc Cực, đồng thời nêu những tên tuổi của Chu Vũ Vương, Khương Thái Công, Gia Cát Lượng, Trần Bình... đến những tấm gương anh hùng của hai cuộc chiến tranh thế giới Napoléon Bonaparte, Đô đốc Nelson... qua đó, Người muốn truyền kiến thức quân sự và niềm tin chiến thắng đến các chiến sĩ trẻ Việt Nam, để họ chuẩn bị tinh thần sẵn sàng cho những trận chiến sắp tới. Như vậy là binh pháp Tôn Tử cũng sẽ góp phần đánh thắng thực dân Pháp xâm lược.

Cuốn sách *Hồ Chí Minh: binh pháp Tôn Tử 1945-1946* dày 224 trang khổ 15x22cm nội dung chia thành hai phần. Phần thứ nhất là những tác phẩm viết năm 1945, gồm các chương: *Kế hoạch; Phép chiến tranh; Đánh bằng mưu; Quân hình; Thế của binh; Chỗ mạnh và chỗ yếu; Quân tranh; Chính sự biến; Phép hành quân; Địa hình; Chính thứ đất; Phép đánh bằng lửa; Dùng trinh thám*. Phần thứ hai

là những tác phẩm viết năm 1946, gồm các chương: *Binh pháp Tôn Tử; Phương pháp tác chiến; Muốn biết người phải thế nào; Phương pháp dùng gián điệp; Đặt kế hoạch tác chiến; Vấn đề quân nhu và lương thực; Lục quân ngày nay với các thứ binh khí; Hình thức chiến tranh ngày nay; Bàn về kế hư thực; Phương pháp đánh giữ và tiến thoái; Chiến tranh tư tưởng; Bàn về địa hình; Địa thế; Phương pháp chiến đấu và hành quân trên các địa hình; Bắc cực là một địa điểm quan trọng cho chiến lược quân sự sau này; Chiến đấu vì chính nghĩa; Chiến lược của quân ta và quân Pháp; Động viên kinh tế*.

Nhân kỷ niệm 133 năm ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh (19/5/1890 - 19/5/2023) và 100 năm Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh lần đầu tiên đến nước Nga (30/6/1923 - 30/6/2023), Nguyên Tổng thống - Phó Chủ tịch Hội đồng an ninh Liên bang Nga Dmitry Medvedev đề nghị tái bản cuốn sách, có bổ sung thêm 50 ảnh về Chủ tịch Hồ Chí Minh do Khu Di tích cung cấp và trong chuyến thăm Việt Nam giữa tháng 5/2023, ông đã gửi tặng cuốn sách *Hồ Chí Minh: binh pháp Tôn Tử 1945-1946* tới Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng và các đồng chí lãnh đạo Nhà nước, Quốc hội, Chính phủ nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.